

az rendkívül csekély ahoz képest, ami akkor tárul eléink, ha a gyermeket is belevonjuk az új ismeret megállapításába.

Ha azt akarjuk, hogy a szülők ismerjék meg az iskola belső életét, akkor szükségképen azt kell óhajtanunk, hogy ezek a nyilvános előadások olyan órák legyenek, mint a többiek. Tehát ne legyen ezeken az órákon a tanítás anyaga bővebb. Hiszen nem arravalók, hogy a szülők földrajzi, természetrajzi, fizikai stb. ismereteket szerzeszenek, hanem hogy pedagógiai légkörünkbe bevezessük őket. Ennél fogva azt kell meglátniok: mennyi az az anyag, amellyel gyermekeiknek meg kell birkózniaik s milyen módon tudjuk ezt a gyermeki szellem számára hozzáférhetővé tenni. Tudjuk, hogy ez a mód nem csupán és nem is főképen az előadás; még a kérde-kifejtésen is túlmegyünk ma már, arra törekedve, hogy a tanuló lehetőleg maga is tegyen kérdéseket és a tanító vezetésével próbáljon ezekre feleletet adni. Ilyen módon végbemenő órán inkább látják a szülők, hogy az iskola nemcsak ismeretet közöl, hanem nevel is; azaz látják, hogyan törekszik az iskola a gyermek szellemi életét tökéletesebbé tenni.

A szülők a rendes tanítási órák képe alapján ismerjék meg azokat az elveket, amelyek munkánkban hevítenek. Az ilyen természetű nyilvános órák alkalmasak arra, hogy a szülőkre is nevelőleg hathassunk. Azokban a nyilvános minta-előadásokban a szülők inkább a szórakoztató elemet látnák, míg az e sorokban ajánlott nyilvános órák a pedagógiai tanulásra irányítanak a látogatók figyelmét. A szülőkhöz így nagyon sok olyan gondolat ébredhetne, amellyel otthon is irányíthatnák gyermekeik fejlődését és segíthetnék az iskola munkáját.

(Szeged.)

Frank Antal.

IRODALOM.

Mais S. P. B.: A public school in war time. London, 1916. J. Murray, 8°, 164 l., 3 sh 6 d.

A világháborúnak szembeűnő az a hatása, hogy a pedagógiai kérdések iránti érdeklődés csaknem minden országban örvendetesen tért hódított. A jövő nemzedéknek az életre való nevelése, a jövő nagy feladatainak megoldására való képesítése a leginkább időszerű kérdések egyikévé vált. Az új viszonyok nyomában új kérdések járnak és ezek csak megfelelő reformok életbeléptetésével oldhatók meg. Különösen érdekel bennünket: mit látnak fontosnak ellenségeink s miként akarják a nevelést módosítani.

Mais műve egy angol iskola belső életét rajzolja a háború alatt s ki-kitér a jövő feladatainak latolgatására is. A szerző, bár csak a

mérsékelt újítás barátja, elégszer hangsúlyozza, hogy lényeges iskolai reformokra van szükség különösen Angliában, ahol az iskolai intézményeknek a hagyományos szervezethez való ragaszkodása jóval szívósabb, mint bárhol másutt Európában. Őszintén elismeri, hogy a nagy írók és emberek elég tekintélyes része a mai iskolai rendszerrel egyáltalán nincs megelégedve. Az angol iskolák egyik sarkalatos hibája, hogy az értelmi nevelés némi elhanyagolásával a testi nevelésre, főleg pedig a sportra kelleténél nagyobb gondot fordítanak. A növendékeket túlon túl foglalkoztatják, úgy hogy az önművelésre idő már nem juthat. A könyv azonban nem rendszeres fejtegetésekből áll, hanem külön-külön cikkek összefoglalása.

Az első cikk egyik újabb költőjükről, R. Brookeról szóló iskolai megemlékezést közöl. A költő a Dardanelláknál vívott harcban esett el hazájáért. Nemcsak életét és jellemrajzát adja, hanem költeményeiből is olvas fel egyes részleteket s Browning R. ama sórainak idézésével buzdítja hazaszeretre növendékeit: «Itt is, ott is segített rajtam Anglia; miként segíthetek rajta én?» — Másutt arról értesülünk, hogy az idősebb és testileg fejlettebb növendékek legnagyobb részt bevonultak, akik pedig a katonai szolgálatra alkalmatlanoknak bizonyultak, különböző segédszolgálatokra vagy a háborúval kapcsolatos munkák elvégzésére önként és szívesen vállalkoztak. Egyesek a táviratozásban és térképrajzolásban, mások hídépítési munkákban stb. gyakorolják és képezik ki magokat. A fiatalabbak is rendszeresen folytatják az ifjúsági katonai gyakorlatokat; különösen az éjjeli gyakorlatok bizonyultak a legtanulságosabbaknak. Ezek révén látások, hallások hihetetlenül megfinomodott; önbizalmok, fegyelmettségök, éberségök, lélekjelenetök, edzettségök fokozódott. E katonai előgyakorlatok bevégeztével tanulság és okulás céljából újból megbeszélték és megbírálták a történeteket. A növendékekről különben megvallja, hogy bár készségesen szolgálnak a hadseregben, éppenséggel nem barátjai a háborúnak (14. l.).

Nincs megelégedve a szerző a vallásos neveléssel sem. Azt szeretné, ha a templombajárás hetenként inkább kevesebbszer volna kötelező, de a növendékek önként s magoktól is keresnék fel a szent csarnokokat. Itt kikel a zsoltárok és templomi énekek elavult, költőietlen fordítása ellen is. — Egy másik fejezet az iskolai önképzőkörökről és az ifjúság által szerkesztett lapokról szól. Legtöbbje százféléleképen ellenőrzött kényszermunka; javulás e téren csak akkor állna be, ha több önállóság, szabadság, közvetlenség és öntevékenység járna ki az ifjúságnak. — Szóvá teszi a tanítói és tanári hivatás oly csekély megbecsülését. Elismeri, hogy vannak félszeg, hivatás nélküli tanítók is, de azért az írók elvetik a sulykot, amidőn egyes típusok

rajzolásával a tanítói kar összességét oly ferde világitásban mutatják be, amire legtöbbje rá nem szolgál. Ellensúlyzásul felsorol egynéhány ellenkező felfogású író-t is.

A könyv címe (egy angol iskola élete háború alatt) különben többet ígér, mint amennyit tartalma bevált. A cikkek nagyobbik része alighanem háborúelőtti időből származik és csak elszórtan mutatnak fel háborús vonatkozásokat is. Előadása nyugodt, mérsékelt, ha mindjárt az ellenségről beszél is. Sok oly kérdés, melyre kíváncsiak volnánk, így pl. hogy a tanévet megrövidítették-e, voltak-e és milyen zavarok a háború miatt a nevelésben és hogy a háború mily hatással volt a növendékek tanulási kedvére, erkölcsi felfogására stb., feleletet hiába várunk és keresünk. A cikkek nagy része csak általános érdekű és keretű pedagógiai elmefuttatás; egyik-másik cikk nagyon is elnyújtott és valami újabb, eredeti eszmét vagy nézetet sehol sem ad.

Bakonyi Hugó.

Ludwig Schwabe: Dorpat vor fünfzig Jahren. Aus den Lebens-
erinnerungen eines deutschen Professors. 2. Tausend. Leipzig, 1915,
S. Hirzel, 8°, VIII+103 l. Ára 1.50 M.

A Catullus-tanulmányairól s a Teuffel-féle római irodalom-történet többszöri átdolgozásáról ismeretes kiváló tübingeni professzor visszaemlékezéseit adja ebben a kötetben *W. Stieda*. Schwabe 36 évig tartó szép és eredményes tübingeni tanársága előtt kilenc évig (1863—1872) működött a dorpati egyetemen, melynek megtisztelő egyhangú meghívása 28 éves korában érte, mint a giesseni egyetem c. rk. tanárát. Ekkor már közkézen forgott és nevét jócsengésűvé tette filológiai körökben első nagyobb munkája, a «*Quæstiones Catullianæ*» (1862), mely voltaképen az első része 1886-ban megjelent nagyszabású Catullus-kiadásának.

E visszaemlékezések a dorpati szép napokra több szempontból becsesek. Első sorban is érdekesen világítják meg a dorpati egyetem életét, működését, az orosz kormányhoz való viszonyát. E sokáig jónevű német egyetemnek, a balti németiség szellemi középpontjának első alapítója Gusztáv Adolf (1632); miután az 1656-i orosz foglalás-kor megszűnt, XI. Károly svéd király újraalapította 1690-ben, de most sem tudott 20 évnél tovább fennmaradni. Végül is 1802-ben I. Sándor cár újra megnyitotta, természetesen mint német egyetemet, orosz főhatóság alatt. Német volt az egyetem hivatalos nyelve is, németül érintkezett a kurátorral s csak ennek irodájában fordították oroszra a hivatalos felterjesztéseket. Az egyetem német jellegén akkor esett az első csorba, mikor az 1866-i cári ukáz a kelettengeri tarto-